

nen puheenvuoro maaseudusta. Pyrkimyksenämme on historian kautta osoittaa, että maaseutua on pitkän aikavälin kehityksessä aina silloin tällöin leimannut muutosten vaihe, jolloin kehityksen vanha pitkä aalto on tahtunut ja uusi pitkä aalto on alkanut kerätä voimaa. Kolmannen tien harjalla Suomen maaseutu voi siirtyä uudelle vuosituhannele, uuteen Eurooppaan. Kolmas tie voisi olla maaseudun seuraava pitkä aalto.

Maaseudun määrittely on äärimmäisen vaikeaa ja oikeastaan turhaa. Tietoisesti emme esitä tässä kirjassa kovin räsmällistä maaseudun määritelmää. Monella tavoin suurin osa Suomea on edelleen maaseutua. Suomessa on aniharvoja eurooppalaisen mittapuun mukaisia kaupunkimiljöitä. Kirjaa kirjoittaessamme olemme ajatelleet paljon taajamien takaista maaseutua; sitä maaseutua, jossa vielä tällä hetkellä asuu noin 1,1 miljoonaa suomalaista. Taajamien ulkopuolinen maaseutu on herkässä tilanteessa. Tällä hetkellä maa- ja metsätalous on tärkeä toimeentulon antaja. Jotta taajamien takaisella maaseudulla voisi jatkossa olla yhtä paljon asukkaita kuin nykyään, tarvitaan runsaasti uusia toimintoja. Juuri taajamien takainen maaseutu tarvitsee kipeimmin maaseudun kolmatta tietä.

Kirjan teemat ovat syntyneet yhteisten pohdintojen tuloksena. *Hannu Katajamäki* on kirjoittanut luvut Lähtökohdat, Maaseudun suuri kertomus, Monimuotoinen mosaiikki ja Kolmannen tien tekijät. *Rauno Kaikkonen* vastaa kirjan toimittamisesta, ulkoasusta ja luvun Monimuotoinen mosaiikki reportaaseista. Kannen on suunnitellut graafikko *Minna Husa*. Kirja on kehittynyt noin kolmen vuoden kuluessa. Tärkeä lähtökohta oli Hannu Katajamäen valinta Helsingin yliopiston maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskuksen Seinäjoen yksikön johtajaksi vuoden 1989 alusta lukien. Johtajuutta kesti vuoden 1990 loppuun. Maaseudun kysymysten pohtiminen ei ole kuitenkaan unohtunut uudessa tehtävässä Vaasan yliopistossa. Monet maaseudun kehittämistä koskettelleet keskustelut maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskuksessa sekä tupailloissa, osallistuminen mitä moninaisimpiin seminaareihin ja perehtyminen maaseutupo-liikkaan synnyttivät tarpeen muotoilla innostava maaseudun kehittämisspuheenvuoro. Maaseutukeskustelussa on riittävästi pessimismin lietsojia. Tarvitaan toivon kipinöitä. Olemassa olevien maaseudun kehittämisainesten synteessinä syntyi ajatus maaseudun kolmannesta tiestä.

Maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskuksen henkilökunta on monin tavoin osallistunut kirjan valmisteluun. Erikoistutkija *Kari Välimäen* vankka maatalouspolitiikkaan ja maatalouteen liittyvä asiantuntemus on ollut monta kertaa korvaamattoman arvokasta. YTK *Leena Perämäki* kirjoitti maaseudun kolmannen tien muotoutumisprosessiin kiinteästi liittyvän tutkimuksen ”Vaasan läänin maaseutu tervakaudelta uudelle vuosituhannele”. *Kari Välimäki* ja projektipäällikkö *Esko Huttu-Hiltunen* kirjoittivat perustekstin kirjan pienimuotoista elintarvikkeiden jatkojalostusta koskevaan lukuun. YTK *Pekka Nykänen* keräsi pienimuotoisen elintarvikkeiden jatkojalostuksen nykytilannetta kuvaavan aineiston. Erikoistutkija *Juha Alarinta*, projektipäällikkö *Marja Kallio* sekä yht.yo. *Nina Harjunpää* vaikuttivat ratkaisevasti uuden maaseudun palveluja koskevan luvun muotoutumiseen. HK *Matti Mäen* kirjottama tutkielma tulevaisuuden kylästä oli suurena apuna, kun tässä kirjassa tuli aika pohtia kylänsä kautta kehittyvää maaseutua. Fil.yo. *Tiina Junttilan* tekemä pro-gradu-tutkielma maata-